

บทสรุป

การวิเคราะห์สถิติการสำเร็จการศึกษาจากผลการสำรวจสำมะโนประชากรของประเทศไทยในปีสำมะโนประชากร 1970 นี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อหาระดับการศึกษาของประชากรไทย หากความแตกต่างของการเรียนสำเร็จการศึกษาของประชากรในจังหวัดและภูมิภาคต่าง ๆ เปรียบเทียบประสิทธิภาพทางการศึกษาของจังหวัดและภูมิภาคต่าง ๆ ให้ได้ชัดเจนและเป็นประโยชน์แก่การวางแผนงานการศึกษาของชาติ ด้วยวิธีหาค่ามัธยฐานและมัชยฐานของชั้นการศึกษาที่เรียนสำเร็จของประชากร หากชั้นการศึกษาในรูปเรโซการเรียนสำเร็จและเรโซการบียัดเพิ่มขึ้น แล้วเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์ที่ได้กับผลการวิเคราะห์สถิติการสำเร็จการศึกษาจากข้อมูลการสำรวจสำมะโนประชากรของประเทศไทยในปีสำมะโนประชากร 1960 ที่ยูเนสโก (UNESCO) และ กอร์ดอน โฮลมเกรน (Gordon Holmgren) ได้ทำการวิเคราะห์ไว้เพื่อทราบความก้าวหน้าของการสำเร็จการศึกษาของประชากรไทยในรอบสิบปีของแต่ละจังหวัด แต่ละภูมิภาคและทั้งประเทศ เป็นการประเมินผลการให้การศึกษาแก่ประชากรไทยในรอบสิบปี โดยผลการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

1. ระดับการศึกษาของประชากรไทยส่วนใหญ่สำเร็จชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในรอบสิบปีจากปี ค.ศ. 1960 ถึง 1970 ระดับการศึกษาของประชากรไทยเพิ่มสูงขึ้นน้อยกว่าหนึ่งชั้นเรียน คือเพิ่มจากชั้นประถมศึกษาปีที่ 2.4 เป็นชั้นประถมศึกษาปีที่ 3.1 สำหรับประชากรที่มีอายุ 6 ปีขึ้นไป และเพิ่มจากชั้นประถมศึกษาปีที่ 3.5 เป็นชั้นประถมศึกษาปีที่ 3.8 สำหรับประชากรที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป เมื่อพิจารณาในระดับภูมิภาค ระดับการศึกษาของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป ในภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพิ่มขึ้นเล็กน้อย คือภาคกลางเพิ่มจากชั้นประถมศึกษาปีที่ 3.6 เป็นชั้นประถมศึกษาปีที่ 3.9 และภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพิ่มจากชั้นประถมศึกษาปีที่ 3.7 เป็นชั้นประถมศึกษาปีที่ 3.9 ส่วนระดับการศึกษาของประชากรในภาคเหนือและภาคใต้เพิ่มขึ้นมาก คือ ภาคเหนือเพิ่มจากชั้นประถมศึกษาปีที่ 1.3 เป็นชั้นประถมศึกษาปีที่ 3.7 และภาคใต้เพิ่มจากชั้นประถมศึกษาปีที่ 1.1 เป็นชั้นประถมศึกษาปีที่ 3.6

2. เฉลี่ยหัวรชชอาณาจักรมีประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป ที่ไม่ได้รับการศึกษาร้อยละ 25.8 เรียนสำเร็จระดับประถมศึกษาตอนต้นร้อยละ 62.5 (เฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 55.1) เรียนสำเร็จระดับประถมศึกษาตอนปลายร้อยละ 4.1 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นร้อยละ 4.8 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายร้อยละ 1.5 และระดับอุดมศึกษาร้อยละ 1.4 เมื่อพิจารณาในระดับภูมิภาค ภาคใต้มีสัดส่วนของประชากรที่ไม่ได้รับการศึกษาสูงสุดคือร้อยละ 35.0 รองลงมาคือภาคเหนือ ร้อยละ 33.5 ภาคกลางร้อยละ 23.9 และภาคตะวันออกเฉียงเหนือร้อยละ 16.8 สัดส่วนของประชากรที่ได้รับการศึกษาสูงกว่าระดับการศึกษาภาคบังคับ (ประถมศึกษาปีที่ 4) ของภาคกลางมีค่าสูงสุดคือร้อยละ 19.9 รองลงมาคือภาคใต้ ร้อยละ 11.1 ภาคเหนือ ร้อยละ 8.1 และภาคตะวันออกเฉียงเหนือร้อยละ 7.0

3. การจัดการศึกษาในรอบสิบปีที่ผ่านมาได้มีความก้าวหน้าขึ้นทุกระดับการศึกษา คือทำให้สัดส่วนของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป ที่เรียนสำเร็จชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เพิ่มขึ้น 30.88% เรียนสำเร็จระดับประถมศึกษาตอนปลายเพิ่มขึ้น 28.13% ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเพิ่มขึ้น 41.18% ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเพิ่มขึ้น 114.29% และระดับอุดมศึกษาเพิ่มขึ้น 133.34% นอกจากนี้ยังแสดงว่าประชากรสำเร็จการศึกษาในระดับสูงมากขึ้น

4. ความแตกต่างของการเรียนสำเร็จการศึกษาระหว่างประชากรในจังหวัดต่าง ๆ ในปี ค.ศ. 1970 ยังมีอยู่มากในทุกระดับการศึกษา เช่นเดียวกับในปี ค.ศ. 1960 แต่มีแนวโน้มที่ลดต่ำลง เพราะจังหวัดในชนบทส่วนมากมีอัตราการเพิ่มสัดส่วนของประชากรที่เรียนสำเร็จการศึกษาในระดับต่าง ๆ มากกว่าจังหวัดใหญ่ ๆ โดยเฉพาะในระดับมัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษา

5. ภาคกลางมีประสิทธิภาพทางการศึกษาสูงสุด รองลงมาคือภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ และภาคใต้ ตามลำดับ มีภาคกลางภาคเดียวที่มีประสิทธิภาพทางการศึกษาสูงกว่าค่าเฉลี่ยหัวรชชอาณาจักร ซึ่งถือเป็นเกณฑ์ปกติ และภาคใต้เป็นภาคเดียวที่ทุกจังหวัดในภาคมีประสิทธิภาพทางการศึกษาค่าต่ำกว่าปกติ และในรอบสิบปีที่ผ่านมา จังหวัดส่วนมากมีประสิทธิภาพทางการศึกษาสูงขึ้น โดยเฉพาะจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนมากมีประสิทธิภาพทางการศึกษาเพิ่มสูงกว่าปกติ

การอภิปรายผลการวิจัย

จากข้อค้นพบที่ได้จะเห็นว่าในรอบสิบปีจากปี ค.ศ. 1960 ถึง 1970 ระดับการศึกษาโดยเฉลี่ยของประชากรไทยเพิ่มสูงขึ้นน้อยกว่าหนึ่งชั้นเรียน คือเพิ่มจากชั้นประถมศึกษาปีที่ 2.4 เป็นชั้นประถมศึกษาปีที่ 3.1 สำหรับประชากรอายุ 6 ปีขึ้นไป และเพิ่มจากชั้นประถมศึกษาปีที่ 3.5 เป็นชั้นประถมศึกษาปีที่ 3.8 สำหรับประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป นับว่าเป็นการเพิ่มขึ้นน้อยมาก เพราะได้มีการประกาศขยายการศึกษาภาคบังคับสำหรับประชากรจาก 4 ปี เป็น 7 ปี ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1960 และการพัฒนาการศึกษาถือว่าเป็นนโยบายที่สำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชาติในระยะเวลาที่ผ่านมา แต่ระดับการศึกษาโดยเฉลี่ยของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป ซึ่งจัดได้ว่าเป็นวัยทำงานและเป็นวัยเดียวกับที่สำเร็จการศึกษาภาคบังคับ ค่ากว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ย่อมแสดงว่า ในทางปฏิบัติการดำเนินงานการศึกษายังคงเน้นในระดับการศึกษาภาคบังคับเท่านั้น ก็จะเห็นได้จากนักเรียนที่เรียนสำเร็จชั้นประถมศึกษาตอนต้น มีโอกาสเรียนต่อชั้นประถมศึกษาตอนปลายเพียงร้อยละ 28¹ เท่านั้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการเพิ่มของประชากรในระยะที่ผ่านมามีอัตราสูง ทำให้เกิดการระดมอย่างมากในการให้การศึกษาแก่ประชากรที่เพิ่มขึ้น และการลงทุนทางด้านการศึกษาของประเทศยังไม่มากเท่าที่ควร ก็จะเห็นได้จากการเปรียบเทียบงบประมาณการศึกษาในปี ค.ศ. 1966 ของประเทศในเอเชีย ปรากฏว่าประเทศไทยมีการลงทุนทางด้านการศึกษาต่ำกว่าประเทศเพื่อนบ้านมาก คือประเทศไทยมีงบประมาณการศึกษาเทียบกับรายได้ประชาชาติเพียง 3.1% ประเทศมาเลเซียเท่ากับ 5.1% กัมพูชา 5.1% และสิงคโปร์ 4.6%² ตามข้อเสนอแนะของการประชุมเรื่องเศรษฐกิจการศึกษาของยูเนสโก ก็ได้เคยตกลงว่า การใช้จ่ายทางการศึกษาไม่ควรต่ำกว่า 5% ของรายได้ประชาชาติ³

¹สมชัย วุฒิจันทร์, เรื่องเกม, หน้า 31.

²บุญชนะ อัทธการ, "การศึกษากับเศรษฐกิจ," วารสารสภาการศึกษาแห่งชาติ 5 (ตุลาคม, 2513), หน้า 11.

³ประชุมสุข อ้าวอ่าว, คำบรรยายวิชา Educational Statistics and Trend, แผนกวิชาวิจัยการศึกษา, ปีการศึกษา 2516.

เมื่อพิจารณาถึงระดับการศึกษาโดยเฉลี่ยของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป ในภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ในปี ค.ศ. 1970 พบว่า มีค่าใกล้เคียงกันคือ ภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีระดับการศึกษาโดยเฉลี่ยของประชากรเท่ากับสำเร็จชั้นประถมศึกษาปีที่ 3.9 ภาคเหนือเท่ากับ 3.7 และภาคใต้เท่ากับ 3.6 แสดงถึงความเสมอภาคทางการศึกษาของประชากรระหว่างภูมิภาคทั้งสิ้น นับเป็นผลสำเร็จประการหนึ่งของการจัดการศึกษาในรอบสิบปีที่ผ่านมา เพราะในปี ค.ศ. 1960 ระดับการศึกษาโดยเฉลี่ยของประชากร ในภูมิภาคทั้งสิ้นแตกต่างกันมากคือ ภาคกลางมีระดับการศึกษาโดยเฉลี่ยของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป เท่ากับสำเร็จชั้นประถมศึกษาปีที่ 3.6 ภาคเหนือเท่ากับ 1.3 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเท่ากับ 3.7 และภาคใต้เท่ากับ 1.1

เป็นที่น่าสังเกตว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีสัดส่วนของประชากรที่ได้รับการศึกษามากกว่าภาคกลางเล็กน้อย และมากกว่าภาคเหนือกับภาคใต้มาก ทั้งยังมีประสิทธิภาพในการยึดเหนี่ยวประชากรให้อยู่ในระบบการศึกษาสูงกว่าภาคเหนือและภาคใต้ ผู้วิจัยคิดว่าคงเป็นเพราะ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือไม่ค่อยจะมีอุตสาหกรรมท้องถิ่นเหมือนในภูมิภาคอื่น ๆ ทำให้ประชากรมีโอกาสไปโรงเรียนมากกว่า และไม่ค่อยมีนักเรียนออกกลางคัน ส่วนในภาคอื่นประชากรบางส่วนมีโอกาสที่จะหางานทำได้ เลยไม่ไปโรงเรียนกัน หรือไปเข้าเรียนแล้วออกกลางคันกันมาก แต่เมื่อพิจารณาถึงสัดส่วนของประชากรที่เรียนสำเร็จในระดับที่สูงกว่าการศึกษาภาคบังคับ (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4) ปรากฏว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีสัดส่วนของประชากรที่เรียนสำเร็จต่ำสุด และภาคใต้มีสัดส่วนของประชากรที่เรียนสำเร็จสูงเป็นอันดับสองรองจากภาคกลาง แสดงว่าประชากรส่วนใหญ่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้รับการศึกษาเพียงระดับการศึกษาภาคบังคับเท่านั้น ทั้งนี้ คงเป็นเพราะประชากรส่วนใหญ่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีฐานะยากจนไม่สามารถที่จะส่งบุตรหลานให้เรียนต่อในระดับสูงได้ และประชากรที่มีการศึกษาดีไม่นิยมไปอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนประชากรในภาคใต้มีฐานะทางเศรษฐกิจดีกว่า จึงสามารถที่จะส่งบุตรหลานให้ได้รับการศึกษาในระดับสูงได้มากกว่า

สำหรับการเปรียบเทียบประสิทธิภาพทางการศึกษา โคซอคนพบว่า ภาคกลางเป็นภาคเดียวที่มีประสิทธิภาพในการยึดเหนี่ยวประชากรให้อยู่ในระบบการศึกษาได้สูงกว่าค่าเฉลี่ยทั่วราชอาณาจักรซึ่งถือเป็นเกณฑ์ปกตินั้น ผู้วิจัยคิดว่าเป็นเพราะภาคกลางมีมาตรฐานการศึกษา

คิดว่าในภาคอื่น ๆ ทำให้มีประชากรย้ายเข้ามาเรียนมาก โดยเฉพาะในจังหวัดพระนคร
ธนบุรี และจังหวัดใกล้เคียง ตลอดจนมีการจัดการศึกษาผู้ใหญ่มากกว่าในภูมิภาคอื่น ๆ ซึ่ง
เป็นระบบที่ช่วยให้ประชากรที่ออกจากโรงเรียนไปแล้วมีโอกาสกลับเข้ามาเรียนได้สะดวกขึ้น

นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์สถิติยังชี้ให้เห็นว่า ความแตกต่างในการเรียนสำเร็จ
การศึกษาของประชากรระหว่างจังหวัดต่าง ๆ ในแต่ละระดับชั้นการศึกษามีแนวโน้มที่ลดต่ำ
ลง โดยได้ข้อค้นพบว่าจังหวัดในชนบทมีอัตราการเพิ่มสัดส่วนของประชากรที่เรียนสำเร็จ
การศึกษาในระดับต่าง ๆ มากกว่าจังหวัดใหญ่ ๆ ผู้วิจัยคิดว่าคงเป็นเพราะได้มีการพัฒนา
การศึกษาทุกแขนงในส่วนภูมิภาค เช่น มีการจัดตั้งสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาในส่วน
ภูมิภาคเพิ่มขึ้น มีการปรับปรุงระบบประถมศึกษาและขยายออกเป็น 7 ปี ตลอดจนมีการขยาย
โรงเรียนมัธยมระดับอำเภอ ย่อมทำให้ประชากรในส่วนภูมิภาคมีโอกาสที่จะได้รับการศึกษา
มากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้วางแผนการศึกษาและผู้บริหารการศึกษาควรจะได้นำผลการวิเคราะห์นี้ไป
ประกอบการพิจารณากำหนดเป้าหมายในการวางแผนการศึกษาของชาติทั้งในระดับประเทศ
ระดับภาค ระดับจังหวัดในขั้นต่อไป
2. ควรจะได้พิจารณาเพิ่มงบประมาณการขยายการศึกษาภาคบังคับให้สูงขึ้น
ในภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้มากเป็นพิเศษ ทั้งนี้เพราะภูมิภาคทั้งสองนี้
มีสัดส่วนของประชากรที่เรียนสำเร็จในระดับที่สูงกว่าประถมศึกษาปีที่ 4 ต่ำกว่าปกติทุกระดับ
และประชากรส่วนใหญ่มีฐานะยากจน การขยายการศึกษาภาคบังคับให้สูงขึ้น จึงเป็นวิธีที่ดี
ที่สุดที่จะช่วยให้ประชากรเหล่านั้นมีโอกาสได้รับการศึกษามากขึ้น สำหรับภาคใต้ควรจะได้เอา
ใจใส่เป็นพิเศษในการจัดการศึกษาผู้ใหญ่ให้มากขึ้น เพราะปรากฏว่าภาคนี้มีสัดส่วนของประชา
กรที่ไม่ได้รับการศึกษาสูงกว่าในภูมิภาคอื่น ๆ และมีประสิทธิภาพในการยึดเหนี่ยวประชากร
ให้อยู่ในระบบการศึกษาค่ากว่าในภูมิภาคอื่น ๆ
3. ควรจะได้มีการวิเคราะห์หาพื้นฐานชั้นการศึกษาที่เรียนสำเร็จของประชากร

อายุ 15 ปีขึ้นไป ในระดับจังหวัดในปีสามะโนประชากร 1970 แล้วเปรียบเทียบกับมัธยมศึกษา
 ชั้นการศึกษาที่เรียนสำเร็จของประชากรในปีสามะโนประชากร 1960 ที่ยูเนสโก (UNESCO)
 ได้วิเคราะห์ไว้เพื่อเปรียบเทียบระดับการศึกษาโดยเฉลี่ยของประชากรในจังหวัดต่าง ๆ
 และแสดงถึงความก้าวหน้าทางการศึกษาโดยส่วนรวมของประชากรในแต่ละจังหวัดในรอบ
 สิบปี จากปี ค.ศ. 1960 ถึง 1970 อันเป็นการประเมินผลการให้การศึกษาแก่ประชากร
 ในระดับจังหวัดได้เป็นอย่างดี

4. ผู้ที่สนใจเกี่ยวกับความสำเร็จทางการศึกษาของประชากร และประสิทธิภาพ
 ทางการศึกษาของจังหวัดต่าง ๆ ในระดับการศึกษากาถมัย (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4) จะ
 ศึกษาได้จากวิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ประจำปีการศึกษา 2517 ของ สุภาพร
 กิติการอำพน เรื่อง การวิเคราะห์สถิติการเข้าเรียนของประชากรไทย ปีสามะโนประชากร
 1970

5. จังหวัดชุมพรและกาฬสินธุ์ ควรได้รับความเอาใจใส่จากรัฐบาลในการให้การ
 ศึกษาแก่ประชาชนให้มากเป็นพิเศษ ทั้งนี้เพราะในรอบสิบปีที่ผ่านมาทั้งสองจังหวัดนี้มีตำแหน่ง
 ลำดับที่ของการเรียนสำเร็จการศึกษาในระดับต่าง ๆ ของประชากรเมื่อเปรียบเทียบกับ
 จังหวัดอื่น ๆ ลดลงทุกระดับ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย